

Het lange maar fantastische kerkuilenseizoen 2007

Vorig jaar incasseerden de kerkuilen in het Vlaamse land serieuze klappen, niet zozeer het aantal koppels kelderde, vooral het aantal broedende koppels daalde spectaculair bij gebrek aan voedsel. Het contrast met het topjaar 2005 was enorm. De verwachtingen voor 2007 waren niet hoog. Ten onrechte want het werd een fantastisch jaar waar geen einde aan kwam door de vele tweede broedsels. Een uitstekend kerkuilenjaar dus met 33 broedgevallen in de regio IJzer en Polder als eindbalans.

Dit jaar geen sabbatjaar voor de kerkuilen, nee, ze zijn er uitzonderlijk vroeg aan begonnen, net zoals in het topjaar 2005! Al eind mei werden de eerste jongen geringd, de laatste op 3 oktober hoewel we een tweetal broedgevallen in oktober/november nog hebben gemist. Het eindcijfer van 33 broedgevallen is opmerkelijk maar in vergelijking met het vorige topjaar 2005 zijn dit slechts 2 broedkoppels extra. Het grote succes werd voornamelijk gehaald dankzij de tweede broedsels, namelijk 14. Het goede kerkuilenjaar is niet alleen vast te stellen aan de vele broedgevallen maar ook aan het nestgemiddelde van 3,87 pulli. In 2005 was dit slechts 3,21, nu gemiddeld 0,66 pulli meer !

Veurne

In Eggewaartskapelle werd na zes jaar afwezigheid een broedgeval ontdekt op een locatie die tussen 1995 en 2001 telkens was bezet. De schade die de afgelopen jaren werd opgelopen, is dit jaar ruimschoots ingehaald: begin juni werden immers 5 pulli geringd én op 18 september nogmaals 5 pulli. Een reproductie van maar liefst 10 jongen in één jaar!

In Houtem werden vier pulli geringd eind juni. We hoopten op een tweede broedsel maar dit was helaas niet het geval. Momenteel is dit broedgeval het langstlopende uit de regio. Sinds 1999 werden ieder jaar broedende kerkuilen vastgesteld, eerst in de oversteek van het huis, daarna (vanaf 2005) in onze nestkast. Maar ook voor 1999 waren er al broedende kerkuilen op de boerderij aanwezig.

Een nieuwe locatie troffen we aan in De Moeren. Toen we in september de controle verrichtten zaten de kerkuilen op eieren. De bewoners zijn niet vaak thuis waardoor de controle in juni niet plaatsvond. Er waren sporen sporen van een eerder broedgeval in het voorjaar. Een controle in december leverde niks meer op. De nestkast staat op hoge hoogte en een hindernis onderaan de balken verhinderde de controle. Sporen van uitgevlogen jongen waren er niet.

Ten slotte in Avekappelle: een locatie waar de kerkuilen in 2004 en 2005 tot broeden kwamen, eerst in de schoorsteen van een boerderijwoning, het jaar nadien in de aanwezige nestkast. Vorig jaar was er geen aanwezigheid. Ook in juni 2007 niet, dachten we ... In september meldde een buurtbewoner van de verlaten boerderij dat ze vorige maand twee kerkuilen op bezoek kreeg. Ter plaatse op de boerderij zagen we dat de twee adulten nog aanwezig waren. Bij nadere navraag bleek dat het niet een gewoon bezoekje was van de kerkuilen maar dat ze gewoon voor de ruit nieuwsgierig naar binnen kwamen kijken. Op basis van dit gedrag kon worden geconcludeerd dat het hier ging om jonge kerkuilen die waarschijnlijk voor het eerst een mens hadden gezien ...

Diksmuide

Diksmuide spant de kroon in onze kerkuilenregio met maar liefst 14 broedgevallen, inclusief 7 tweede broedsels. Hiermee staat Diksmuide samen met Damme bovenaan de West-Vlaamse lijst van de kerkuilengemeenten. In 2005 was dit het geval voor Lo-Reninge.

Op 23 mei 2007 konden we al bijna uitvliegende jonge kerkuilen ringen te Esen. Twee jaar terug was er voor het eerst een broedgeval. Eind juli 2005 werden drie pulli geringd. Vorig jaar was de nestkast niet bezet. Maar dit jaar was het terug in orde. De boer had al even in de nestkast gekeken en 7 pulli gevonden. Twee weken later belde hij ons op om te vragen of we nog kwamen ringen want de jongen waren al groot. En inderdaad, bij aankomst zat er een bijna volgroeide kerkuil (57 dagen oud) boven op de nestkast. Hij vloog naar de andere kant van de schuur en probeerde zich te verschuilen achter een balk. Probleemloos konden we hem van de balk plukken. Drie andere pulli werden uit de nestkast gehaald (45 tot 52 dagen oud) alsook twee kadavers. Blijkbaar had het minder goede weer enkele slachtoffers geëist. Twee weken nadien mailde de landbouwer dat hij één van de geringde kerkuilen dood op de grond gevonden had, evenals nog een andere pulli die we eerst niet hadden gevonden. Op 8 juni 2007 zagen we 2 pulli in de nok van de schuur zitten, vermoedelijk zat de derde in de nestkast of had hij de broedlocatie verlaten. Het plaatje van de zeven kerkuilen was dus compleet: vier dode jongen en (wellicht) drie uitvliegende pulli. Zo zie je maar dat het ringen van kerkuilen in een vroeg stadium een serieus vertekend beeld kan opleveren van het aantal uitvliegende jongen. In september kwamen we terug want we schatten de kans op een tweede legsel hoog in. Helaas was dat niet het geval.

Hiernaast een foto van een ongelukkig kerkuiltje dat op een boerderij in Keiem op 14 mei 2007 uit het nest viel. Het nest zat in een 'poutrelle' van een moderne halfopen schuur op 600 m. van de plaats waar we de laatste vijf jaar telkens jonge kerkuilen ringden. Het schuurtje op die locatie kreeg een opknapbeurt en een betonnen vloer werd aangelegd zodat stoelen en ander materiaal beter kon worden gestapeld. Vermoedelijk deden deze werken de kerkuilen verhuizen naar de 'poutrelle' bij de burens.

Samen met Ben Bruynooghe gingen we ter plaatse om de jonge kerkuil terug te zetten in zijn nestplaats. Het mocht niet baten. De ochtend nadien lag de kerkuil terug op de grond, nu dood. Ondanks dit minder goede einde waren we toch tevreden om dit nieuwe, vrije broedgeval te ontdekken. Volgens de bewoners hadden de kerkuilen de laatste jaren al deze locatie uitgekozen om hun kroost groot te brengen.

In september gingen we nog eens langs want er waren terug blazende jongen te horen in de 'poutrelle'. Deze keer geen uitvallende jongen.

Aangezien de gebruikelijke broedlocatie in Keiem niet was bewoond en er traditioneel heel wat braakballen en pulp te rapen valt in deze nestkast, gingen we wat pulp oogsten. Groot was de verwondering dat er, nog geen twee weken na de controle, toch een koppel in de nestkast aanwezig was. Eerst dachten we dat dit koppel kwam van de 'poutrelle' amper 500 m verder om nu in de nestkast een tweede keer te broeden.

Maar deze redenering was verkeerd. Het was het koppel uit de nestkast in Leke (4 pulli) 1 kilometer verderop, dat hier voor de tweede keer kwam broeden. Ook in 2005 deden ze dit, maar dan in de omgekeerde volgorde! Op 19 september 2007 werden 5 pulli geringd en 1 dode pulli lag op de grond onder de nestkast. Net zoals in Lo-Reninge slaagde dit koppel erin om tijdens het tweede broedsel meer jongen groot te brengen dan tijdens het eerste!

Dankzij de oplettendheid van een medewerker van de Groendienst van Diksmuide kon eind oktober een nieuwe locatie in Diksmuide worden ontdekt en nu voor een keer niet in een boerderij maar in een kerk. Een jonge kerkuil was uit het nest gevallen en lag vlak bij een te maaien plantsoen. Het jonge uiltje was wellicht al enkele dagen op de dool en was volledig uitgeput en stierf enkele uren later. 's Avonds gingen we kijken naar de kerk en inderdaad er waren nog blazende jongen te horen. De jongen zaten in een lange opening tussen de muur en de oversteek.

Het laatste broedgeval in de regio werd pas ontdekt op 29 december. In het voorjaar werd een boerderij in Kaaskerke bezocht met de vraag om een nestkast te plaatsen in de immense schuur van deze polderboerderij. De bewoners zagen regelmatig een kerkuil, dus dat was goed. Groot was m'n verbazing toen ik eind december de nestkast kwam leveren. In de schuur lagen veel braakballen en onder verschillende balken veel urineresten. Hier waren jonge kerkuilen uitgevlogen. Gelukkig kwamen de bewoners net thuis, ze vertelden dat de kerkuilen hier twee maal hadden gebroed en telkens in een andere schouw van de woning. Ze hadden de blazende jongen in juni en september goed kunnen horen.

Alveringem

Ook in Alveringem werden reeds voor eind mei kerkuilen geringd, meer bepaald in Leisele. Vorig jaar werd op de locatie een dode adulte kerkuil gevonden in de weide en zeer verse braakballen in de nestkast. Er was dus géén het koppel meer. Maar dit jaar was het wel bingo: drie jonge kerkuilen en één adulte kerkuil werden geringd. In het najaar werd er nog een mislukt broedgeval ontdekt in deze nestkast.

Het tweede Alveringems broedgeval situeert zich in Beveren a/IJzer. Slechts 2 pulli in de nestkast, wat erop wijst dat de voedselsituatie niet denderend was, maar positief was dat deze locatie al drie jaar bezet is.

Vorig jaar hadden we al een koppeltje kerkuilen in een nestkast te Gyverinkhove maar zoals op vele plaatsen werd er niet gebroed in 2006. Maar dit jaar hadden we meer geluk. Op 23 juni werden drie pulli geringd.

Niet alleen gekende kerkuilenlocaties leverden dit jaar een broedgeval op. Ook nieuw geplaatste nestkasten hebben soms onmiddellijk succes. Dit was het geval in Hoogstade waar de nestkast pas in februari werd geïnstalleerd. Tijdens de controle in juni werden er enkel wat braakballen gevonden maar in het najaar (oktober/november) kon een broedgeval worden vastgesteld. Dit is bijna zeker een tweede broedsel. Waar het eerste broedgeval heeft plaatst gevonden is voorlopig een raadsel.

Nog een tweede broedsel in Beveren a/IJzer: in juni werd één adulte kerkuil aangetroffen in de nestkast. Bij de controle in september werd een broedgeval aangetroffen met drie pulli. Begin oktober werden deze jongen geringd.

Lo-Reninge

De kerkuilen in Lo-Reninge zijn de grote crash van 2006 nog niet te boven gekomen. Slechts één koppeltje kwam tot broeden maar gelukkig deden ze dit in 2007 twee keer. In juni werden 4 pulli geringd, eind september 5 pulli (opmerkelijk was dat er toen 9 eieren aanwezig waren, wat de uitzonderlijke voedselrijke situatie weergeeft). In september werd op een locatie nog twee adulten vastgesteld in de nestkast en op twee andere locaties braakballen. We hopen dan ook dat in 2008 dit gebied terug uit het dal kan kruipen.

Houthulst

Voor het eerst een broedgeval in Houthulst en meer bepaald in de broeken van Merkem. Vorig jaar waren de kauwen nog baas in de nestkast maar nu blijkbaar de kerkuil. Ondanks de perfecte biotoop waren er slechts twee jonge kerkuilen aanwezig (een kadaver van een jong lag ook in de nestkast), wat er op wijst dat de voedselsituatie in de broeken toch niet ideaal is. Een kleine kilometer verderop vonden we de twee adulten in de nestkast. De verwachting van een tweede broedsel werd niet ingelost in september, een reisduif had de plaats ingenomen.

In Houthulst werd een koppel kerkuilen gevonden in de maand oktober in een nis van een kapel. In 2002 was er een nog broedgeval, nu de locatie terug bezet is, hopen we terug op een broedgeval in 2008.

Nieuwpoort

Het eerste kerkuilenkoppel ringden we in Ramskapelle op 23 mei. Ook vorig jaar wezen de bewoners al eind mei op blazende jongen maar dit jaar waren de jongen, op het moment van de controle, al een goede maand oud: 5 pulli in tegenstelling tot de magere 2 pulli van verleden jaar. In het najaar hoorden de bewoners de kerkuilen nog vaak luid roepen, maar blazende jongen werden niet meer gehoord. Tot ze begin november mailden dat er een kerkuil vaak zat te roepen op de graanzolder waar ook een nestkast staat (die slechts sporadisch werd gebruikt). Ter plaatse gekomen was de (jonge) kerkuil niet meer te bespeuren maar alle sporen wezen op een broedgeval op de zolder. De controle van de bewuste nestkast leverde één dood kerkuilenjong op. Hier dus ook een tweede broedsel.

Koksijde

Het was ondertussen van 2002 geleden dat we in Koksijde nog een broedgeval konden noteren. En exact op dezelfde locatie, maar nu niet in onze nestkast, terug een broedgeval. Het koppel had het zijn nest in een 18de eeuwse schuur tussen de pannen en een rieten onderdak. Een pracht van een locatie. De twee adulten zaten wel in de nestkast. Wij dus hopen op een vervolg in september. Helaas zat er niks meer in de nestkast. De vogels hadden blijkbaar een serieuze rui doorgemaakt want in de nestkast lagen heel wat pluimpjes (zowel handpennen als borstveren). De ontgoocheling werd groter toen we terug keken in de historische schuur. Onder het dak hoorden we geen geblaas meer maar zagen we de staart ... van een steenmarter.

De Panne

Voor het derde opéénvolgende jaar werden er jongen geringd te Adinkerke. Vorig jaar mislukte het broedgeval weliswaar maar dit jaar werden niet alleen 5 pulli geringd maar ook de 2 adulten. Het vrouwtje was al geringd in 2005 maar nu was er een nieuw mannetje aanwezig. Eventjes werd gevreesd voor het voortbestaan van de unieke veldschuur. De landbouwer moest een nieuwe loods bouwen om de mesthoop onder te stallen en de eerste plannen gingen in de richting van de afbraak van de veldschuur en de bouw van een nieuwe grote loods. Gelukkig veranderden de plannen en wordt de veldschuur verder gebruikt voor het stallen van het materiaal.

- Gecontroleerde broedgevallen: 15
 - Veurne
 - Houtem (5 pulli)
 - Eggewaartskapelle (5 +5 pulli)
 - Alveringem
 - Leisele (3 pulli)
 - Beveren a/IJzer (2 pulli)
 - Beveren a/IJzer (3 pulli)
 - Gyverinckhove (3 pulli)
 - Lo-Reninge
 - Lo (4 + 5 pulli)
 - Diksmuide
 - Esen (4 pulli)
 - Leke (4 pulli)
 - Keiem (5 pulli)
 - Houthulst
 - Merkem (2pulli)
 - De Panne
 - Adinkerke (5 pulli)
 - Nieuwpoort
 - Ramskapelle (5 pulli)
- Vastgestelde broedgevallen : 16

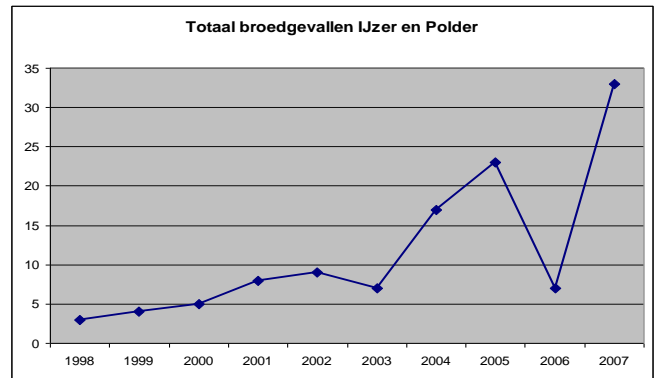
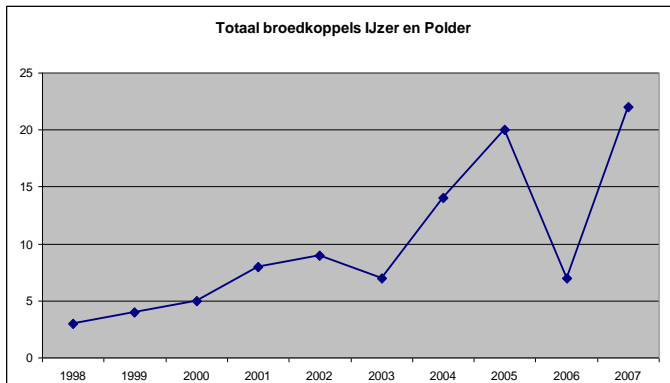
- Veurne
 - Avekapelle
 - De Moeren
 - Alveringem
 - Hoogstade
 - Diksmuide
 - Oudekapelle
 - Esen (2 broedsels)
 - Diksmuide (2 broedsels)
 - Keiem (2 broedsels)
 - Pervijze (2 broedsels)
 - Kaaskerke (2 broedsels)
 - Koksijde
 - Koksijde
 - Nieuwpoort
 - Ramskapelle
- Mislukte broedgevallen : 2
- De Moeren
 - Leisele
- Totaal aantal broedgevallen : **33 broedgevallen**
- Aard broedgevallen
▪ Schuur boerderij (nestkast)		→ 26 (20)		77 % (61 %)
▪ Fabriek		→ 4		
▪ Kerk		→ 1		
▪ Andere		→ 2		
- Reproductie
▪ Pulli/nest	1	2	3	4	5
▪ Aantal nesten	0	2	4	3	6
▪ Totaal pulli	→	58 pulli	(9)*		
▪ Gemiddelde	→	3,87 pulli	(2,25)*		
- Controleplaatsen
▪ Broedgeval	→	23	12 %
▪ Aanwezig/verse sporen	→	7	4 %
▪ Holenduiven / kauwen e.a .	→	48	26 %
▪ Steenmarter	→	1	0,1 %
▪ Niks	→	104	56 %
▪ Geen controle	→	3	2 %
Totaal	→	186	
Bezettingspercentage	→	16,13 %	(14,52 %)*

* = cijfer 2006

Globaal overzicht aantal broedgevallen per gemeente 1998-2007

Gemeente	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Veurne	2	2	5	4	4	3	6	6 (1)	1	6 (2)
Nieuwpoort								1	2	2 (1)
Diksmuide				1	3	2	4	4	2	14 (7)
De Panne		1						1	1	1
Koksijde					1					1
Alveringem							3	3	1	6 (3)
Lo-Reninge	1	1		2	1	2	4	8 (2)		2 (1)
Kortemark				1						
Houthulst										1
Totaal	3	4	5	8	9	7	17	23 (3)	7	33 (14)

Tussen haakjes staan telkens de tweede broedsels vermeld.

Toestand kerkuilennestkasten 2007

Gemeente	Aantal nestkasten
Alveringem	35
De Panne	10
Diksmuide	37
Houthulst	6
Koksijde	7
Kortemark	2
Lo-Reninge	31
Nieuwpoort	11
Veurne	34
Totaal	173

Gyverinkhove

Beveren a/IJzer

Eggewaartskapelle

Beveren a/IJzer

Leke

Houtem